

2 מערכי שיעור על גברים וגבריות

המערכים הינם חלק מעבודת סיום של גיורא טל, מחנך ומורה בביה"ס אדם, חברה וטבע בכרמיאל, במסגרת כנס הקיץ של קדמה: "לשלב צדק חברתי בתכניות הלימודים שלנו". בעבודה מספר מערכים העוסקים בגבריות, פטריאכליות ויחסים בין גברים ונשים במגוון תחומי חיים, והיא מבוססת על הניסיון של גיורא בעבודה עם קבוצת הבנים בכיתה בה חנך. קבוצה שנפגש עימה אחת לשבועיים לעבודה נפרדת.

המערך מיועד לקבוצת הבנים בלבד, מתוך הנחה כי ניתן לפתוח שיח אחר ללא נוכחות הבנות. שיח שממנו ניתן יהיה בהמשך לקיים מערכים משותפים שיש בהם הקשבה והבנה הדדית.

מטרות

- הכרות עם הדומיננטיות הגברית בחברה.
- קיום דיון על מקומם של גברים בחברה מבלי לעורר רגשות אשמה או התנגדות.
- פיתוח ראייה ביקורתית שמזהה תפיסות שמקבעות תפקידים מגדריים.
- אתגור המונח "גבר" והקודים "הגבריים" כקודים שאנו מעריכים יותר בחברה.

שיעור 1: "זה עולם של גברים"

פתיחה: נשמיע את השיר [This is man's world](#)

- **מה אתם אומרים, האם אכן זהו עולם של גברים? למה מתכוון הכותב?**
- **מדוע זהו עולם של גברים? מה הופך אותו לכזה?**
- **בואו נבחן את הנושא במדינה שלנו:**
- **מהם התפקידים הראשיים, התפקידים הכי נחשבים במדינה?**
- **מי מאייש אותם?**
- **שמעתם על נשים בתפקידים הללו?**
- **באילו תחומים יוצא שנשים הן מפורסמות ומוכרות יותר?**

נקרא יחד את הטבלה המתעדת את מאישי התפקידים הפורמאליים בישראל לאורך השנים (נספח 1).

- **מה דעתכם על הממצאים שעולים מהטבלה?**
- **האם נשים הן פחות מותאמות לתפקידים הללו? האם הן פחות "מוצלחות"?**
- **יש שטוענים/ות כי החברה שלנו מבוססת על קודים ותפיסות "גבריים" שמציבים נשים מראש בעמדה נחותה. מה דעתכם על כך?**

נצפה יחד במערכון ["הטייסת הראשונה בצה"ל"](#) מתוך הסדרה הסאטירית: "היהודים באים" (2:41 דקות)

- ? מה ההבדל בין האופן בו מדבר המפקד לרוני, לבין האופן בו הוא פונה לחיילים האחרים?
- איזה מסר כפול עובר מההבדל הזה לגבי התפיסה של המפקד את הנשים?
- אילו סטראוטיפים לגבי גבריות ונשיות מאתגרים היוצרים בקטע? (איפה יש אמירות, התנהגות שחורגים ממה שאנחנו מצפים?)

שיעור 2: על נשיות, גבריות ומנהיגות

פתיחה: נבקש מהתלמידים לתת דוגמאות למנהיגים שהם מכירים מכל מיני תחומים. מהארץ ומהעולם. נרשום את הדוגמאות על הלוח.

- ? מה הופך אותם למנהיגים?
- אילו תכונות של מנהיג יש להם?

עכשיו נבקש מהתלמידים לתת דוגמאות למנהיגות שהם מכירים מכל מיני תחומים. מהארץ ומהעולם. נרשום את הדוגמאות על הלוח.

- ? האם יש פער בין מספר הנשים המנהיגות למספר הגברים המנהיגים שמצאנו?
- אם יש פער, מדוע? האם נשים הן פחות מנהיגות?
- לפי אילו קריטריונים החלטתם שהנשים הללו מנהיגות? האם אילו קריטריונים שנחשבים בד"כ יותר "גבריים"?
- באילו תחומי חיים קל לנו יותר לקבל נשים מנהיגות, ובאילו תחומים קשה יותר?
- למה אנחנו לא מעריכים מנהיגים לפי תכונות אחרות? לדוגמא: הקשבה, הכלה, סבלנות?
- האם יש משהו "בשיטה" שמעדיפה הצלחה של גברים על פני נשים? שמקלה על גברים?
- האם נשים צריכות לאמץ קודים "גבריים" כדי להצליח? האם זה תקין בעיניכם?
- האם גברים חייבים לפעול על פי קודים "גבריים" כדי להצליח? האם זה תקין בעיניכם?
- למה אי אפשר שגם נשים וגם גברים יהיו מורכבים ממגוון של תכונות ולא בהכרח לקבע אותם בתוך תכונות "גבריות" או "נשיות" ושזה ישפיע על הזדמנות ההצלחה שלהם?

החברה שלנו היא חברה קפיטליסטית. חברה תחרותית, דורסנית שמעודדת אותנו להיות יותר טובים ויותר חזקים ביחס לשאר. את הגברים מחנכים להיות "ציידיים" להשיג כמה שיותר הישגים מחוץ לבית. מודדים אותם לפי כמות ההישגים שלהם. את הנשים מחנכים להיות ביתיות, אמהיות, להבין, להכיל. אילו תכונות שנחשבות פחות גבריות וגם פחות תכונות של מנהיג/ה (אולי יש קשר בין הדברים?) ע"מ שאישה תצליח בעולם גברי היא צריכה לפתח תכונות "גבריות": רצינות, תקיפות, אסרטיביות. היא צריכה להיות חדה, כוחנית, "בוסית", לא להראות חולשה. ע"מ שגבר יצליח בעולם הגברי הוא חייב לחדד את התכונות "הגבריות" שלו ולהעלים את אלו שנחשבות "נשיות", לא רק שהן לא יועילו לו, אלא אפילו יפחיתו ממעמדו.

לסיום נצפה בסרטון "קריאה לגברים" של טוני פורטר מתוך הרצאות טד. (11.06 דקות)

נספח 1: טבלת התפקידים הפורמאליים בישראל לאורך השנים

ראש הממשלה	נשיא המדינה	רמטכ"ל	שר האוצר	שר החוץ	שר הביטחון	מפכ"ל המשטרה	ראש המוסד	ראש השכ"ב	הרב הראשי	י"ר הכנסת	שר החינוך
דוד בן גוריון	חיים ויצמן	יעקב דורי	אליעזר קפלן	משה שרת	דוד בן גוריון	יחזקאל סהר	ראובן שילוח	איסר הראל	הרב אברהם יצחק הכהן קוק	יוסף שפרינצק	זלמן שזר
משה שרת	יצחק בן צבי	יגאל ידן	לוי אשכול	גולדה מאיר	פנחס לבון	יוסף נחמיאס	איסר הראל	איזי דורות	הרב יעקב מאיר	נחום ניר	דוד רמז
דוד בן גוריון	זלמן שז"ר	מרדכי מקלף	פנחס ספיר	אבא אבן	דוד בן גוריון	פנחס קופל	מאיר עמית	עמוס מנור	הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג	קדיש לוז	דוד בן גוריון
לוי אשכול	אפרים קציר	משה דיין	זאב שרף	יגאל אלון	לוי אשכול	אהרון סלע	צבי זמיר	יוסף הרמלין	הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל	ראובן ברקת	בן ציון דינור
יגאל אלון	יצחק נבון	חיים לסקוב	יהושע רבינוביץ	משה דיין	משה דיין	שאול רוזוליו	יצחק חופי	אברהם אחיטוב	הרב איסר יהודה אונטרמן	ישראל ישעיהו שרעבי	זלמן ארן
גולדה מאיר	חיים הרצוג	צבי צור	שמחה ארליך	מנחם בגין	שמעון פרס	חיים תבורי	נחום אדמוני	אברהם שלום	הרב יצחק ניסים	יצחק שמיר	אבא אבן
יצחק רבין	עזר ויצמן	יצחק רבין	יגאל הורוביץ	יצחק שמיר	עזר ויצמן	הרצל שפיר	שבתי שביט	יעקב פרי	הרב שלמה גורן	יצחק ברמן	זלמן ארן
מנחם בגין	משה קצב	חיים בר לב	יורם ארידור	שמעון פרס	מנחם בגין	אריה איבצן	דני יתום	כרמי גילון	הרב עובדיה יוסף	מנחם סבידור	יגאל אלון
יצחק שמיר	שמעון פרס	דוד אלעזר	יגאל כהן אורגד	משה ארנס	אריאל שרון	דוד קראוס	אפרים הלוי	עמי אילון	הרב אברהם אלקנא כהנה שפירא	שלמה הלל	אהרון ידלין

ראש הממשלה	נשיא המדינה	רמטכ"ל	שר האוצר	שר החוץ	שר הביטחון	מפכ"ל המשטרה	ראש המוסד	ראש השכ"ב	הרב הראשי	יו"ר הכנסת	שר החינוך
שמעון פרס	ראובן ריבלין	מרדכי גור	יצחק מודעי	דוד לוי	מנחם בגין	יעקב טרנר	מאיר דגן	אבי דיכטר	הרב מרדכי אליהו	דב שילנסקי	זבולון המר
יצחק שמיר	רפאל איתן	משה ניסים	משה ברק	אהוד ברק	משה ארנס	רפי פלד	תמיר פרדו	יובל דיסקין	הרב ישראל מאיר לאו	שבח וייס	יצחק נבון
יצחק רבין	משה לוי	שמעון פרס	בנימין נתניהו	יצחק רבין	אסף חפץ	יוסי כהן	יורם כהן	בקשי דורון	הרב אליהו	דן תיכון	יצחק שמיר
שמעון פרס	דן שומרון	יצחק שמיר	דוד לוי	יצחק שמיר	יהודה וילק	נדב ארגמן	יונה יחיאל מצגר	אברהם בורג	הרב יונה יחיאל מצגר	זבולון המר	זבולון המר
בנימין נתניהו	אהוד ברק	יצחק מודעי	בנימין נתניהו	משה ארנס	שלמה אהרונישקי	שלמה	שלמה עמאר	ראובן ריבלין	הרב שלמה משה עמאר	שולמית אלוני	שולמית אלוני
אהוד ברק	אמנון שחק	אברהם שוחט	אריאל שרון	יצחק רבין	משה קראדי	דוד לאו	הרב דוד לאו	דליה איציק	הרב דוד לאו	יצחק רבין	יצחק רבין
אריאל שרון	שאול מופז	דן מרידור	דוד לוי	שמעון פרס	דודי כהן	הרב יוסף	הרב יוסף	ראובן ריבלין	הרב יוסף	אמנון רובינשטיין	אמנון רובינשטיין
אהוד אולמרט	משה יעלון	יעקב נאמן	אהוד ברק	יצחק מרדכי	יוחנן דנינו	יולי אדלשטיין	זבולון המר	זבולון המר	זבולון המר	זבולון המר	זבולון המר
בנימין נתניהו	דן חלוץ	בנימין נתניהו	שלמה בן עמי	משה ארנס	בנצי סאו	יצחק לוי	יצחק לוי	יצחק לוי	יצחק לוי	יצחק לוי	יצחק לוי

ראש הממשלה	נשיא המדינה	רמטכ"ל	שר האוצר	שר החוץ	שר הביטחון	מפכ"ל המשטרה	ראש המוסד	ראש השכ"ב	הרב הראשי	יו"ר הכנסת	שר החינוך
		משה אשכנזי	מאיר שטרית	שמעון פרס	אהוד ברק	רוני אלשיך					יוסי שריד
		בני גנץ	אברהם שוחט	אריאל שרון	בנימין בן אליעזר						אהוד ברק
		גדי אייזנקוט	סילבן שלום	בנימין נתניהו	שאול מופז						לימור לבנת
			בנימין נתניהו	סילבן שלום	עמיר פרץ						אהוד אולמרט
			אהוד אולמרט	ציפי ליבני	אהוד ברק						מאיר שטרית
			אברהם הירשזון	אביגדור ליברמן	משה יעלון						יולי תמיר
			רוני בר און	בנימין נתניהו	בנימין נתניהו						גדעון סער
			ד"ר יובל שטייניץ		אביגדור ליברמן						שי פירון
			יאיר לפיד								בנימין נתניהו
			משה כחלון								נפתלי בנט